

Datum
2020-06-08
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2020-65

Yttrande

Till
Finansdepartementet

Remiss från Finansdepartementet - Idéburen välfärd (SOU 2019:56) Fi 2019/04187/K

Sammanfattning

Kommunstyrelsen ställer sig positiv till utredningens syfte om att utöka idéburna aktörer som utförare inom välfärden. Det är generellt sett en välbehövlig utredning. Dock anser kommunstyrelsen att utredarens lagförslag inte nödvändigtvis kommer att leda till en markant ökning av idéburna organisationer i välfärden. Med anledning av att utredaren väljer att inte lagstifta om Idéburet offentligt partnerskap (IOP) menar kommunstyrelsen att det fortfarande kommer att finnas svårigheter i gränsdragningen mellan vad som är offentlig upphandling och Idéburet offentligt partnerskap (IOP).

I de fall förslag ej kommenterats tillstyrker kommunstyrelsen utredarens förslag.

Yttrande

Generella synpunkter

Kommunstyrelsen anser att ett av de viktigare bidragen från utredningen är att man ger en tydlig definition av idéburna aktörer inom välfärden. Sammantaget ger det en stabil grund för såväl samarbeten som avtal av olika slag.

Det finns, enligt kommunstyrelsen, mervärden av att idéburna organisationer är utförare inom välfärden. Idéburna skiljer sig åt från privata utförare på flera områden. En viktig aspekt att framhäva är att deras verksamheter primärt syftar till att uppnå allmännyttan eller medlemsnytta. Idéburnas eventuella överskott går tillbaka in i verksamheten och kommer hela samhället till godo. Ytterligare exempel på mervärden (som också utredaren lyfter) är att idéburna ofta har en lokal förankring och är snabba på att uppfatta och anpassa sin verksamhet allt eftersom behoven förändras – vilket i sin tur gynnar brukarna/klienterna.

Malmö stad har sedan 2017 en överenskommelse för samverkan med idéburen sektor i Malmö, vilken beslutats av stadens kommunfullmäktige. I denna står bland annat skrivet att överenskommelsen är ett stöd för ”fördjupad samverkan mellan Malmö stad och idéburen sektor i Malmö”. Kommunstyrelsen menar att den statliga utredningen och dess förslag bidrar till en positiv dialog kring de förutsättningar som krävs för att utöka samverkan mellan

sektorerna. Samtidigt ska man komma ihåg att överenskommelsen gäller för *hela* idéburna sektorn i Malmö, stora som små organisationer. Utökade möjligheter att ingå avtal, eller/och att svara på upphandlingar kommer troligtvis främst gynna de större organisationerna med administrativ personal.

5.4.3 en definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Ett av kriterierna i definitionen är att organisationen i fråga är en juridisk person som ”inte är direkt eller indirekt ägd eller kontrollerad av staten, en kommun eller region”. Kommunstyrelsen vill hävda att detta i teorin kan verka oproblematiskt men att det i praktiken kan vara komplicerat. En reflektion kring kriteriet, och möjligtvis också om utredningens syfte (att öka idéburna i välfärden), är att idéburna organisationer, genom att i allt större utsträckning bli utförare av tjänster i välfärden, förlorar sin oberoende ställning gentemot det offentliga. Historiskt har rollen som kritisk granskare av offentligheten varit en av idéburen sektors grundpelare. I och med en successiv förflyttning till fler kontrakt, fler avtal och samarbeten så finns risken att den röstbärande rollen får ta mindre plats. I praktiken handlar det om att idéburna organisationer riskerar att hamna i en beroendeställning gentemot det offentliga. Möjligtvis går det hantera ändå, men det är en risk som kommunen, liksom de idéburna, bör ha i åtanke.

5.4.5 Förslag till förfarande (bl. a. om registrering)

Det är i grunden positivt med ett register. En definition av idéburna organisationer i välfärden kommer förmodligen underlätta samarbeten över sektorsgränserna. Men för att registret ska få avsedd effekt bör man överväga om registret ska vara obligatoriskt för idéburna utförare i välfärden. Om alla organisationer, som är verksamma inom välfärdsområdet, skulle vara registrerade kunde det underlätta upphandlingsförfaranden och för att reservera kontakt inom LOV.

6 Den EU-rättsliga regleringen och det nationella handlingsutrymmet

Trots utredarens genomgång av rättsläget bedömer kommunstyrelsen att det fortfarande kvarstår juridiska oklarheter mellan EU-rätt och svensk lagstiftning, framför allt gällande vad som bedöms som icke-ekonomiska tjänster av allmänt intresse som saknar gränsöverskridande intresse.

7.2 Vad kännetecknar idéburna offentliga partnerskap

Kommunstyrelsen vill påpeka att initiativet för ett IOP avtal bör komma från den idéburna organisationen. Detta följer de riktlinjer som finns hos organisationen FORUM (vilka varit ledande i att driva utvecklingen av IOP avtal i Sverige), men saknas i utredarens bedömning.

7.4 Bör IOP regleras i lag?

Utredarens intention att klargöra förutsättningar för att ingå IOP avtal är lovvärd. Dock menar kommunstyrelsen att man inte kommer ända fram, utan det fortfarande finns otydligheter i vad som gäller. Möjligtvis kunde en lagstiftning om IOP ha gett den tydlighet som behövs.

Det otydliga rättsläget i Sverige är förmodligen en viktig anledning varför det inte finns fler IOP-avtal. Vidare är det bekymmersamt att utredaren lägger ett stort ansvar på kommuner och regioner att själva pröva sig fram i gränslandet mellan IOP och LOU.

Oavsett lagstiftning eller ej så behövs kompetenshöjning hos kommunen vad gäller processerna kring såväl IOP-avtal som upphandling och valfrihetssystem. Det vore, som nämns i utredningen, en fördel om staten tillförde stimulansmedel för att utveckla den här typen av avtal.

12.2.2 Konsekvenser för kommuner och regioner

Utredaren bedömer att förslagen kommer att underlätta för kommuner, regioner och idéburna aktörer att på olika sätt samverka. Kommunstyrelsen är överens med utredaren att förslagen kan leda till ökad tydlighet, men menar samtidigt att det fortfarande finns juridiska oklarheter, inte minst i gränsdragningen mellan LOU och IOP, som gör det svårt för en kommun att ingå avtal.

Ordförande

.....
Katrín Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Anna-Lena Alnerud
.....

Magnus Olsson (SD) och Anders Olin (SD) avser lämna in en skriftlig reservation.

Emma-Lina Johansson (V) avser lämna in ett särskilt yttrande.